

ב"ה

פרשת במדבר - שבועות

כי ששת ימים עשה ה'... וינח ביום השביעי.
שמות כ, י"א.

שני טעמים למצות שבת

קיום המצוות, יש בהם שני סוגים: יש מצוות שתוכנן להזכיר ליהודי שידע שהנהגה טבעית וכל הענינים הטבעיים באים ומונהגים מהקב"ה; ויש מצוות שסגולתן מתבטאת בחיזוק ההכרה העמוקה שבעת הצורך מראה הקב"ה נס, ומתנהג עם בני ישראל בכלל בדרך שלמעלה מהטבע.

ויש מצוות שכל אחת מהן כוללת ומורה על שני אופני הנהגת הקב"ה בעולם - הן ההכרה שהנהגה הטבעית היא בידיו של הקב"ה, והן תוקף הזכרון על הנהגה נסית, שהקב"ה מראה את חסדיו לבני ישראל באופן שלמעלה מהטבע.

אחת ממצוות אלו - היא מצות שבת, שכוללת הוראה ומוסר-השכל בשני האופנים הנזכרים לעיל:

מצות שבת היא חלק מעשרת הדברות, שנאמרו בתורה שני פעמים. בפעם הראשונה - בפרשת יתרו - מבארת התורה את הטעם של מצות שבת: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ... וינח ביום השביעי"^[1], ולכן, כאשר יהודי מקיים מצות שבת כפי שצוה הקב"ה, שלאחרי ש"ששת ימים תעבוד" יהיה "יום השביעי שבת לה' אלקיך"^[2] על ידי שמירת קדושת השבת כפי רצון ה' - אזי מתעוררת ומתחזקת אצלו האמונה וההכרה השכלית שהעולם אינו מציאות בפני עצמו חס ושלום, אלא הקב"ה בראו ומנהיגו באופן של ששת ימים של בריאה ויום שביעי של שבת.

ואותם שבעת ימי בראשית חוזרים ונשנים בכל שבוע^[3]: הקב"ה מקיים את העולם בתמידות, ועל פי המבואר בחסידות^[4] - מהוה הקב"ה "בכל יום תמיד מעשה בראשית"; בכל יום תמיד נברא העולם מחדש על ידי הקב"ה כמו בששת ימי בראשית, ובבוא יום השבת נח הקב"ה ומצווה זאת גם על בני ישראל. וכאשר יהודי מקשר ומאחד, כביכול, את הנהגתו עם הנהגת הקב"ה, אזי נעשה "שותף^[5]" עם הקב"ה, בורא ומנהיג העולם.

ונמצא שתוכן ענין השבת הוא - הבעלות של ההשגחה העליונה בשייכות להנהגה טבעית.

ואילו בפרשת ואתחנן^[6] - שבה חוזרים ונשנים עשרת הדברות - , נאמר "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה על כן צוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת", והיינו, שיום השבת מזכיר לבני ישראל שהקב"ה הוציא אותם ממצרים על ידי מעשי נסים, בדרך שלמעלה מהטבע, כדי שיהיו (בני חורין מפרעה מלך מצרים בזמנו, וגם מכל הגבלות (מְצָרִים) העולם בכל זמן, ויהיו) עבדים להקב"ה לעולם.

החירות הנסית ממצרים והעבדות להקב"ה, מתבטאים בכך שיהודי שומר את השבת, על ידי שמונע את עצמו מעשיית דבר האסור, ומקדש את עצמו על ידי המצוות שצריך לקיימם ביום זה. ובכך מראה יהודי את ידיעתו וזכרונו התמידי והמוכרחי לחייו, שגם עתה מנהיג הקב"ה את בני ישראל בהנהגה נסית, למעלה מהטבע, כמו ביציאת מצרים.

כלומר: מחד גיסא, צריך יום השבת להחדיר אצל יהודי את התודעה וההכרה - שיהיה חדור בה גם בימות החול - שגם הנהגת העולם בדרך הטבע היא לאמיתו של דבר השגחה פרטית של הקב"ה, שבורא ומהוה תמיד את העולם בכל פרטיו; ומאידך גיסא, צריך יום השבת להחדיר אצל יהודי את הזכרון התמידי והמוכרחי, שלא רק ביציאת מצרים הראה הקב"ה נסים, ואילו עכשיו הננו עבדים חס ושלום לסביבה, כמו אומות העולם, שנתונים תחת מרות חוקי העולם, גם אם אינם בהתאם לציווי התורה ומנוגדים אליה, אלא צריך לזכור שכשם שביציאת מצרים אמר הקב"ה "עבדי הם"^[7], "ולא עבדים לעבדים^[8]", היינו, שבני ישראל הם עבדים אך ורק להקב"ה, ולחלוטין אינם תחת מרותם של אלו שבעצמם אינם אלא עבדים, כך צריך יום השבת לשמש בתור זכרון והוראה יום-יומיים, שכאשר יהודי פוגש מצב של ניגוד בין דרישת העולם לציווי התורה בשולחן ערוך - אזי "עבדי אתם"! רק בעלותו של הקב"ה שולטת על יהודי; והנהגתו של הקב"ה עם בני ישראל היא תמיד למעלה מהטבע, הנהגה נסית מופלאה.

ואז ברור הדבר שתהיה לו שבת מנוחה; והרי שבת הוא יום ש"מיניה מתברכין כולהו יומין^[9]", כך, שעל ידי קיום מצות שבת כדבעי, מתברכים מהשבת כל ימי השבוע בקדושה וברכה.

קטע משיחת כ"ה אייר, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ התשכ"ו ע' 408.

^[1] שמות כ, יא.

^[2] שם, יו"ד.

^[3] ראה לקו"ת שה"ש כה, סע"א. ובכ"מ.

^[4] תניא שעהיוה"א בתחלתו. ובכ"מ.

^[5] שבת יו"ד, א. קיט, ריש ע"ב.

^[6] דברים ה, טו.

^[7] ויקרא כה, מב. שם, נה.

^[8] קידושין כב, ב. וש"נ.

^[9] זח"ב סג, ב. פח, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה